

**MINTAQALAR VA MA'MURIY HUDUDLAR
TADBIRKORLIK FAOLIYATINI INVESTITSIYA BILAN
TA'MINLOVCHI IQTISODIY TIZIM SIFATIDA**

Ibragimov. A.T.

Osiyo Xalqaro Universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: *Tadbirkorlik sub'ektlarining milliy va xalqaro bozordagi raqobatbardoshligini ta'minlashda uning zamonaviy texnika va texnologiyalar bilan qurollanganlik darajasi muhim o'rin tutadi. Ushbu darajaga aynan investitsiyalar hisobiga erishiladi. Investitsiyalar iqtisodiy jarayonlar zanjirining bir bo'g'ini bo'lib, iqtisodiy o'sishdagi sifat o'zgarishlarining asosiy manbai hisoblanadi.*

Kalit so'zlar: *Iqtisodiyotni modernizatsiya qilish, Investitsiya, iste'moldagi cheklov, iste'molchi tanlovi, texnika va texnologiyalarni yangilash.*

Investitsiyalar o'zlik yoki chetdan jalb qilingan mablag'lar hisobiga bo'lishidan qat'iy nazar, investor manfaatdorligidan kelib chiqadi. Aynan manfaatdorlikni oshirish tuyg'usi sarmoya jamg'arilishi uchun asos bo'ladi. Ko'rinib turibdiki, tadbirkorlik faoliyati uchun investitsiya jalb qilish ham sarmoyador, ham tadbirkor manfaatlarining birligini ifodalaydi. Investitsiyaviy sarmoyaning jamg'arilishi uchun iste'mol darajasi o'sishini cheklash yoki kechiktirish talab etiladi.

Boshqa tarafdin esa, iste'moldagi cheklov iste'molchi tanlovini yangi pog'onaga ko'taradi, iste'moldagi tarkibiy o'zgarishlarni yuzaga chiqaradi. Ya'ni, iste'molni cheklash jamg'arishni vujudga keltiradi. Jamg'armalar esa investitsiya ko'rinishida yangi ish joylari barpo etishga xizmat qiladi. Yangi ish joylari ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish hajmini orttiradi. Bunday rivojlanish hisobiga daromadlar ko'payadi. Daromadning ko'payishi iste'molning ortishiga to'g'ri mutanosib (proporsional) ta'sir qiladi. Bunda ise'mol sur'ati daromad sur'atidan pastroq bo'lishiga e'tibor qaratiladi. Ushbu tafovut yana jamg'armaga, so'ngra investitsiyaga ta'sir ko'rsatadi.

Demak, iqtisodiy jarayonlar zanjirining har bir bo'g'inidagi faollik boshqa bo'g'im faolligiga zamin yaratadi. Natijada barqaror iqtisodiy o'sishning manbai bo'lgan kengaytirilgan takror ishlab chiqarish, taqsimlash, ayirboshlash, iste'mol, jamg'arish va investitsiyalarning o'zaro hamjihat aloqadorlikdagi yaxlitligi barpo etiladi.

Biroq, mana shu yaxlit aloqadorlikni ta'minlash mamlakatimizda iqtisodiy islohotlarning hozirgi sharoitida qiyinchilik bilan kechmoqda. Chunonchi, mamlakat hududlari va mintaqalaridagi tafovut kamayishiga erishilmayapti.

Xorij tajribasi va nazariy-ilmiy xulosalarda tasdiqlanishicha, qiyinchiliklarni bartaraf etuvchi kuch aynan tadbirkorlik faoliyati bo'lsa, uning asosiy omili va manbai vazifasini investitsiyaviy siyosat tashkil etadi. O'z navbatida investitsiyaviy siyosat yo'nalishlari, sohalari va manbalarini o'zaro muvofiqlashtirish orqali ishlab chiqarishda bozorga moslashuvchanlik, import o'rnini bosish va eksportga yo'naltirish faoliyati ta'minlanadi. Oqilona investitsiyaviy siyosat mehnat va kapital unumdorligini oshiradi, iste'molchi talabini sifatli mahsulotlar bilan qondirishga yo'l ochadi.

Biroq, investitsiyaviy siyosatda zaiflikning namoyon bo'lishi ham ehtimoldan holi emas. Bu zaiflik bir tomondan sarmoyalar serchiqimligi va mahsulotlar qimmatlashuvi kabi vaziyatlar yuzaga kelishiga sabab bo'ladi. Ikkinchi tomondan, ayrim sohalardagi investitsiyaviy taqchilik tadbirkorlik salohiyatidan foydalanish darajasini cheklab qo'yadi. Masalan, Respublikamiz amaliyotida ham loyihaviy quvvatlarni ishga tushirishda kechikish yoki uzilishlar uchrab turibdi. Loyiha quvvatini o'zlashtirishning kechikishi boshqa tarmoqlar rivojiga pand beradi. Ko'rinadiki, investitsiya faoliyati ishchi o'rinlari barpo etish bilan ish bilan bandlik va daromad ortishini, shuningdek, mahalliy va jahon bozorida raqobatbardoshlikni bog'lab turuvchi omil tadbirkorlik mahoratining o'zlashtirilganlik darajasidir.

Tarmoqlararo, hudulararo tafovutlarga, ishlab chiqarish kuchlari joylashuvidagi nomutanosiblikka barham berishda, mintaqaviy iqtisodiyot tarmoqlarini texnik-texnologik jihozlash, milliy va xorijiy bozorlarda raqobatbardoshlikni ta'minlashda investitsiyaviy mablag'lar hajmi, salmog'i va samaradorligining ahamiyati ortib bormoqda. Ayni chog'da, investitsiya resurslari mabalarini kengaytirish, ularning himoyalanganligini ta'minlash va rag'batlantirish muhim vazifalardan hisoblanadi. Ushbu vazifalarni amalga oshirish sohasida kuchli investitsiyaviy siyosat dasturlari ishlab chiqilmoqda. Bu dasturlarda investitsiya mablag'larining turli manbalaridan foydalanishga e'tibor qaratilmoqda. Endilikda davlat mablag'lariga nisbatan nodavlat mablag'lari salmog'ining ortib borayotganligi diqqatga sazovordir. Shuningdek, to'g'ridan-to'g'ri hamda davlat kafolati ostidagi xorijiy investitsiyalar bilan bir qatorda xorijiy moliyaviy tashkilotlarning kredit resurslari ham salmoqli o'ringa ega bo'lmoqda. Ayniqsa, qishloq xo'jaligining moddiy-texnika bazasini modernizatsiyalashda lizing operatsiyalari hajmi ortishi kuzatilmoqda. Biroq, investitsiyalarning o'sish sur'atlari, muammolarni hal qilishda, tadbirkorlar tashabbuskorligi va bunyodkorligini ta'minlashda jiddiy siljishlarga va faollashuvga erishish zarurati ortmoqda. Bu zaruratni tadbirkorlik salohiyati bilan birgalikda amaliyotga tatbiq etish iqtisodiy o'sishdagi barqarorlik va aholi farovonligining mustahkam negizi hisoblanadi.

Yuqoridagi makroiqtisodiy tadbirlarning amaliy natijalarini ham tashkiliy-iqtisodiy, ham moliyaviy-iqtisodiy ko'rsatkichlardagi o'zgarishlar izchilligida kuzatish mumkin.

Avvalo, xususiy biznes va tadbirkorlik ko'lamini jiddiy kengayib borayotganligini ta'kidlash lozim.

Mehnat taqsimoti bir tomondan, ixtisoslashuvga asos bo'lsa, ikkinchi tomondan, mintaqalar va mintaqalararo savdoning shakllanishi va rivojlanishiga xizmat qiladi. O'z navbatida, ixtisoslashuvning rivoji iqtisodiy integratsiyada o'z ifodasini topadi. Tadbirkorlik va tadbirkorlik sohiblari xalqaro savdo tufayli jahon bozoridagi o'z mavqalarini mustahkamlashga intiladilar.

Bu intilishning muntazam takrorlanishi raqobatlashuv jarayonida namoyon bo'ladi. Raqobatlashuv sharoitidagi sub'ektlar faoliyati — sotib olish uchun sotish tamoyiliga nisbatan — sotish uchun sotib olish tamoyilining ustuvorligiga erishish uchun intiladilar.

Ushbu tamoyil tadbirkorlik faoliyatida mintaqaviy tizimlar uchun import o'rnini bosadigan ishlab chiqarish yoki eksport uchun ishlab chiqarish kabi bir tomonlama tamoyillardan voz kechishni, ayni paytda kamroq sotib olib, ko'proq sotish tamoyiliga amal qilishni taqozo etadi.

Bundan tashqari, ushbu tamoyillar bilan bir qatorda quyidagi shartsharoitlarga amal qilishni taqozo etilmoqda:

- manfaatdorlik asosidagi faol hamkorlik;
- qarashlardagi har qanday tafovutni ochiq muloqot bilan hal etish;
- mamlakat iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash;
- tinchlik va barqarorlikni ta'minlash asosida milliy va umumjahon muammolari (qashshoqlik, ishsizlik va boshqalar) yechimida faol ishtirok etish va boshqalar.

Modomiki, tadbirkorlik muhitining zaruriy shart-sharoitlari barpo etilgan ekan, uning faoliyati uchun monelik qiladigan kuch ham barham topadi. Biroq, tadbirkorlik muhitini rivojlantirish va takomillashtirish ma'muriy va direktiv yondashuv bilan amalga oshmaydi. Mintaqaviy miqyosda tadbirkorlik muhitini boshqarish tadbirkorlik sub'ektlari uchun qulay bo'lgan sharoitda faoliyat ko'rsatishga oid choralar ishlab chiqish va tatbiq etishni talab qiladi.

Sohada erishilgan tub siljishlarni sobiq ma'muriy buyruqbozlik tizimi davridagi yondashuvlar bilan taqqoslaylik. Akademik N.N.Nekrasov ta'rifiga ko'ra, mintaqaviy iqtisodiyot mamlakat ishlab chiqarish kuchlari mintaqaviy rivojlanishning iqtisodiy strategik pozitsiyalarini ishlab chiqadi. Ishlab chiqarish kuchlarini maqsadga muvofiq joylashtirish mintaqaviy iqtisodiyotning asosi, bosh tarkibiy qismi.

Oradan qariyb 30 yil o'tmasdanoq ta'rifning cheklanganligi ma'lum bo'ldi. Chunki, unda ishlab chiqarish kuchlari deyilganda ish kuchi va ishlab chiqarish vositalari yig'indisi tushunilganligi sababli, bunda iqtisodiy omil bo'lgan tadbirkorlik nazardan chetda qolgan. Rivojlangan mamlakatlar iqtisodiyotida tadbirkorlik omili ishlab chiqarishning shaxsiy va moddiy omillaridan mustaqil ravishda qaraladi. Bizningcha,

mamlakatimizda ijtimoiy yo'naltirilgan bozor iqtisodiyotini barpo etar ekanmiz, mintaqadagi tadbirkorlik muhiti mustaqil tadqiq qilinishi, mintaqaviy iqtisodiyot mintaqaviy tadbirkorlik muhitiga baho berishi, uni takomillashtirishi lozim. Shuning uchun ham mintaqalar miqyosida olib borgan tadqiqotlarimizda viloyatlardagi tadbirkorlik muhitini alohida qarab chiqishni lozim topdik.

Tadbirkorlik muhitini tarkib toptirish ko'p qirrali jarayon bo'lib, o'z ichiga quyidagilarni qamrab oladi:

➤ jamiyat a'zolari psixologiyasi o'zgarishi bilan bog'liq ravishda ijtimoiy-iqtisodiy tafakkurning o'zgarishi;

➤ tadbirkorlikni rag'batlantiruvchi milliy dasturning mavjudligi.

Qulay tadbirkorlik muhiti shuningdek, aholi iqtisodiy faolligining bosh manbai ham hisoblanadi. Bunda aholi bandligi va daromadi oshishi uchun sharoit yaratiladi, ijtimoiy iqlim aholi turli qamlari o'rtasidagi ziddiyatlar yumshashiga, hamkorlik tarkib topishiga hissa qo'shiladi, bozor munosabatlariga moslashuv tezlashadi, mulkdorlar sinfi shakllanadi. Har bir fuqaro, nafaqat o'z ishchi kuchini, balki moddiy, moliyaviy va intellektual mulkini ham iqtisodiy munosabatlar jarayoniga jalb etadi. Tadbirkor bunday muhitda iqtisodiy vaziyatning qaltis tebranishlariga ham mos bo'lgan choralarni tatbiq etadi, o'z faoliyatini asoratsiz o'zgartiradi. Mabodo ayrimlar xonavayron bo'lgan taqdirda, qayta tiklanish uchun ijtimoiy himoya ham tarkib topadi. Bunday sharoitda mamlakat, mintqa yoxud biror mintqa uchun fojiali iqtisodiy oqibatlar ro'y bermaydi.

Tadbirkorlik muhitining tarkibiy omillari sifatida quyidagilarni ta'kidlash mumkin:

- aniq bir mahsulotga nisbatan iste'molchilarning to'lov qobiliyati. Bunda bozordagi haqiqiy talab bilan kutilayotgan talab farqlanadi, tovar o'zining xususiyatlari bilan avvalgilardan ajralib tursa, iste'molchining talabi marketing usullari bilan aniqlanadi;

- tavakkalchilik va bozordagi xatarlarni o'ziga olib, mulkiy javobgarlik asosida ish yurita oladigan tadbirkorlik. Bu toifadagi tadbirkorlar o'z mulki, bilim va sarmoyasini samarali ishlata oladigan, bozordagi qaltis vaziyatlarga moslasha olish qobiliyatiga ega bo'lishlari lozim;

- investitsiya qo'yishga imkoniyatli investorlar. Bunga ijtimoiy shaxslar, erkin sarmoyaga ega korxonalar, tashkilotlar hamda tadbirkorlarning o'zlari kiradi: banklar, jamg'armalar, sug'urta kompaniyalari, davlat tashkilotlari, chet el sarmoyadorlari va boshqalar;

- tadbirkorlik faoliyatini bir me'yorda olib borish imkoniyatlarini beruvchi infratuzilmalar. Ular qatoriga moliya-kredit, audit, marketing, konsalting, axborot, sug'urta va shu kabi xizmatlar ko'rsatuvchi tashkilotlar kiradi;

- qaror qabul qilish tizimi. Bu tizim tarkibiga avvalo biznesning ishonchliligi va samarali bo'lishini baholash imkonini beruvchi mezonlar, usullar to'plami kiradi. Tadbirkor bu tizim orqali o'z ish natijasini baholash imkoniga ega bo'lishi kerak.

Shu omillarning tizimli va o'zaro hamjihat harakati qonuniyatlari tadbirkorlar faolligini oshiradi. Masalan, iste'molchi talabi omilini tahlil etaylik. Har bir mintaqadagi iste'molchining talabini aniqlash tadbirkordan katta malaka talab qiladi. Ayni chog'da tadbirkor tashqi bozordagi vaziyatni kuzatish va xolis baholay olishi muhim. Milliy to'lov qobiliyati, tabiiy shart-sharoitlar va boshqalarni hisobga ola bilish tadbirkorning muhit bilan jiddiy munosabatda ekanligidan dalolat beradi.

Mashhur tadbirkor L.Vinning ta'kidlashich, iste'molchi, bu-o'ta muhim shaxs. Iste'molchi bizga bog'liq emas, balki biz unga bog'liqmiz. U ishimizga halaqit bermaydi, aksincha, u bizning ishimizda bosh maqsad va mantiqdir. Iste'molchi shunday shaxski, u bilan tortishib bo'lmaydi. U bilan tortishib, hech qachon, hech kim yutgan emas! Demak, iste'molchini jalb qilish tadbirkorning bosh muammosi va maqsadidir.

Tadbirkorlik muhitining jozibadorligini aniqlashda o'rganilayotgan mintqa aholisining markazlarda gavjumligi va aholi yashash joylarining o'zaro qanday masofadali ham muhim o'rin tutadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ikromov, E. (2024). THEORETICAL FOUNDATIONS FOR THE ORGANIZATION AND CAPACITY BUILDING OF EXECUTIVE EMPLOYEE LABOR IN PUBLIC ADMINISTRATION BODIES. *Modern Science and Research*, 3(1), 939-946.
2. Ibodulloyevich, I. E. (2023). DAVLAT BUDJETI DAROMADLARINI TAQSIMLANISHINI TAKOMILLASHTIRISH. *Gospodarka i Innowacje*, 41, 321-325.
3. Ibodulloyevich, I. E. (2023). MAHALLIY BUDJET DAROMADLARINI PROGNOZLASHTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISHDAGI MUAMMOLAR.
4. Ibodulloyevich, I. E. (2023). KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI YANADA RIVOJLANTIRISH UCHUN QULAY ISHBILARMONLIK MUHITINI SHAKLLANTIRISH. *Gospodarka i Innowacje*, 42, 481-484.
5. Ikromov, E. (2023). REGULATION OF BUSINESS ACTIVITY IS SIMPLIFIED. *Modern Science and Research*, 2(12), 1107-1111.
6. Ibodulloyevich, I. E. (2023). TADBIRKORLIK FAOLIYATINI TARTIBGA SOLISH SODDALASHTIRILADI.

7. Ibodulloyevich, I. E. (2024). DAVLAT BOSHQARUVI ORGANLARIDA RAHBAR XODIMLAR MEHNATINI TASHKIL ETISH VA SALOHİYATINI OSHIRISHNING NAZARIY ASOSLARI.

8. Ibodulloyevich, I. E. (2024). ZAMONAVIY MENEJMENT TAMOYILLARI VA USLUBLARIDAN FOYDALANISHDA RAHBAR MEHNATINING AHAMIYATI.

9. Ibodulloyevich, I. E. (2024). ZAMONAVIY MENEJMENT TIZIMIDA RAHBARLIK USLUBLARINING TASNIFLANISHI.

10. Ibodulloyevich, I. E. (2024). ISHLAB CHIQARISHDA RAHBAR MEHNATINING ASOSIY O‘RNI VA KORXONALAR IQTISODIY FAOLIYATIGA TA’SIRI. *Gospodarka i Innowacje*, (45), 311-315.

11. Ibodulloyevich, I. E. (2024). Respublikada Xizmatlar Sifati Va Raqobatbardoshligini Oshirish Orqali Xizmatlar Eksportini Rivojlantirish Istiqbollari. *Gospodarka i Innowacje*, 46, 247-251.

12. Ikromov, E. (2024). DIRECTIONS FOR IMPROVING THE ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISMS OF INCREASING THE QUALITY AND COMPETITIVENESS OF SERVICES. *Modern Science and Research*, 3(2), 803-810.

13. Ikromov, E. (2024). THEORETICAL APPROACHES TO THE DEVELOPMENT OF MODERN MANAGEMENT AND ITS METHODS. *Modern Science and Research*, 3(2), 811-819.

14. Ikromov, E. (2024). USE OF FOREIGN EXPERIENCES IN THE ORGANIZATION OF MANAGERIAL WORK IN PRODUCTION ENTERPRISES AND ITS IMPROVEMENT. *Modern Science and Research*, 3(2), 820-828.

15. Ikromov, E. (2024). FOREIGN EXPERIENCES OF SERVICE SECTOR DEVELOPMENT. *Modern Science and Research*, 3(2), 794-802.

16. Ikromov, E. (2023). PROBLEMS IN IMPROVING THE FORECASTING OF LOCAL BUDGET REVENUES. *Modern Science and Research*, 2(10), 794-797.

17. Ikromov, E. (2024). THE IMPORTANCE OF MANAGERIAL WORK IN THE USE OF MODERN MANAGEMENT PRINCIPLES AND METHODS. *Modern Science and Research*, 3(1), 18-23.

18. Ibodulloyevich, I. E. (2024). XIZMAT KO‘RSATISH KORXONALARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI BAHOLASHGA USLUBIY YONDASHUV.

19. Ibodulloyevich, I. E. (2024). XIZMAT KO‘RSATISH KORXONALARINING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA AFZALLIKLARI.

20. Ibodulloyevich, I. E. (2024). XIZMAT KO‘RSATISH KORXONALARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI.

21. Turayevich, I. A. (2024). Iqtisodiyotga Investitsiyalarni Jalb Qilish Va Boshqarishning O‘Ziga Xos Xususiyatlari. *Miasto Przyszłości*, 53, 1231-1237.

22. Ibragimov, A. T. (2024). MILLIY IQTISODIYOTGA XORIJIY INVESTITSIYANI JALB QILISHNI SOLIQLAR VOSITASIDA RAG‘BATLANTIRISH. *Gospodarka i Innowacje*, 51, 116-122.

23. Turayevich, I. A. (2024). Milliy Iqtisodiyotga Xorijiy Investitsiyalarni Jalb Qilishda Soliqlarning O 'Rni. *Gospodarka i Innowacje.*, 53, 205-213.

24. Aziz, I. (2023). O'zbekistonda xorijiy investitsiyani jalb qilishni soliqlar vositasida rag'batlantirish yo'llari. *SAMARALI TA'LIM VA BARQAROR INNOVATSIYALAR JURNALI*, 1(5), 191-196.

25. Qudratova, G. M., & Sodiqova, N. T. (2024). AHOLINING O'ZINI O'ZI BANDLIGINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(2), 321-325.

26. Sodiqova, N. T., & Qudratova, G. M. (2024). INNOVATIVE MANAGEMENT AS A FACTOR OF SUCCESSFUL DEVELOPMENT OF AN ENTERPRISE. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(2), 315-320.

27. Sodiqova, N. T., & Qudratova, G. M. (2024). KORXONADA ISH HAQI TO'LASH TIZIMLARI VA SHAKLLARI. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(2), 279-285.

28. Sodiqova, N. T., & Qudratova, G. M. (2024). STAGES OF BUSINESS VALUATION. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(2), 167-175.

29. Sodiqova, N. T., & Qudratova, G. M. (2024). O 'ZBEKISTON RESPUBLIKASI BANKLARIDA XMHSNI TADBIQ ETISH XUSUSIYATLARI. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(3), 253-258.

30. Qudratova, G. M., & Sodiqova, N. T. (2024). OZINI OZI BANDLIGINI TAMINLASHNING ILGOR XORIJIY TAJRIBASI. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(2), 176-181.

31. Qudratova, G. M., & Sodiqova, N. T. (2024). MONOPOLIYA VA ANTIMONOPOL SIYOSAT. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(2), 464-468.

32. Qudratova, G. M., & Sodiqova, N. T. (2024). AHOLINING OZINI OZI BANDLIGINI TAMINLASHNING MAZMUN-MOHIIYATI. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(2), 162-166.

33. Sodiqova, N. T., & Qudratova, G. M. (2024). ENTERPRISE MARKETING STRATEGY. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(3), 259-265.

34. Sodiqova, N. T., & Qudratova, G. M. (2024). TASHKILOTNING INNOVATSION FAOLIYATI SAMARALIGINI BAHOLASH. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(2), 286-294.

35. Qudratova, G. M., & Sodiqova, N. T. (2024). RAQOBAT TUSHUNCHASI, UNING TURLARI VA USULLARI. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(2), 459-463.

36. Qudratova, G. M. (2024). METHODOLOGY OF ANALYSIS OF COMPETITIVENESS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN BUKHARA REGION. *International journal of artificial intelligence*, 4(10), 341-345.